

IN MEMORIAM

Dr. STANE BERNIK

(29. april 1938 – 11. december 2019)

V začetku decembra 2019 nas je zapustil dr. Stane Bernik, umetnostni zgodovinar, profesor, urednik in likovni kritik, ki je s svojim delom vidno zaznamoval raznolika področja slovenske kulture, tja od umetnostne zgodovine, arhitekture, oblikovanja, do urbanizma in fotografije.

Sodeloval je pri ustanovitvi nekaterih pomembnih ustanov na področju oblikovanja, kot npr. Arhitekturnega muzeja Ljubljana (današnjega MAO), Bienala industrijskega oblikovanja (1963) in Mednarodne razstave grafičnega oblikovanja ZGRAF Zagreb (1975), izredno dragocen pa je bil tudi njegov prispevek kuratorja in urednika nekaterih revij, zlasti revije Sinteza (1964–1994), ki je pokrivala področje umetnosti, arhitekture in oblikovanja.

Kot strokovni sodelavec spomeniškovarstvenih zavodov je napisal izhodiščne študije o več slovenskih mestih, za obalni prostor pa je še danes nepogrešljiva in dragocena njegova študija z naslovom »Organizem slovenskih obmorskih mest Koper – Izola – Piran« (Lju-

bljana, Mladinska knjiga, Medobčinski zavod za spomeniško varstvo Piran, 1968). Delo je nastalo v času velikih in radikalnih posegov v urbana jedra Kopra, Izole in Pirana, ko so se, kot je sam zapisal »v ta mesta vnašale nove sestavine, ki so načele ustaljeno in do kraja oblikovano urbano zgradbo, ki vzdiguje naša obmorska mesta med najpomembnejše spomenike na naših tleh«. Hkrati je bilo njegovo delo predvsem priprava in iskanje poti pri obravnavi in študiju historičnih urbanih aglomeracij v obalnem prostoru, kar pa je skušal doseči predvsem z raziskovanjem in iskanjem vzgibov, ki so oblikovali obstoječe mestne organizme ter zakonitosti, ki so vodile tedanje arhitekto in gradbene mojstre pri njihovem ustvarjalnem delu. Zlasti na primeru Kopra pa je hkrati v zaključnem delu svoje knjige že tudi odločno opozoril na zgrešeno prakso tedanje urbanistične politike, ki se ni ozirala na kulturno, še manj pa na urbano dediščino tega prostora.

Nekaj let kasneje sledimo njegovemu prispevku na mednarodnem srečanju umetnostnih zgodovinarjev treh dežel s temo »Slikarstvo, kiparstvo in urbanizem ter arhitektura v Slovenski Istri« (Koper, 14. in 15. april 1971), ki je leto kasneje izšel v istoimenskem zborniku z naslovom »Arhitektura in urbanizem Kopra, Izole in Pirana v XV. stoletju«. O tej problematiki je leta 1994

Stane Bernik (Foto: Jože Suhadolnik/Delo)

spregovoril tudi na simpoziju »*Stavbarstvo in prenova na Koprskem*«, tretji, zelo tehten in dragocen prispevek s tega področja pa predstavlja sestavek z naslovom »*Urbanizem v gotiki Kopra, Izole in Pirana*«, objavljen v zborniku »*‘Dioecesis Justinopolitana’. Spomeniki gotske umetnosti na območju koprške škofije*« (Koper, Pokrajinski muzej Koper, 2000). Tu je med drugim navedel, da se nam v pregledni krajinski sliki slovenske obale, ki jo celovito zaznavamo z marsikatero razgledne točke na kopnem in na morju, kažejo vizualno indikativna in dinamično izpostavljena historična jedra, ki se semantično razodevajo kot zgovorni spomeniki, označevalci preteklega samosvoje urbane kulture, z morfološkega vidika pa hkrati ritmični poudarki novodobne integrativne somestne kompozicije. To pragmatično ovrednotenje vseh treh historičnih jeder se mu je zdelo še posebej pomembno s stališča spomeniškega varstva, pravičnejšo sodbo o vseh novih odkritjih oziroma o njihovem urbanističnem razvoju, pa bi še najbolj razgrnila njihova kritično in kartografsko obdelana topografija, kar pa se žal ni uresničilo za nobeno od treh obalnih mest.

Pred desetimi leti (2009) se je Slovensko umetnostno-zgodovinsko društvo dr. Stanetu Berniku ob njegovi sedemdeset letnici poklonilo s priložnostnim zbornikom, v katerem so objavili svoje prispevke številni avtorji oziroma stanovski kolegi, sodelavci in prijatelji, omeniti pa kaže zlasti prispevek dr. Sonje Ane Hoyer, ki je izpostavila njegovo pomembno vlogo pri spomeniškovarstveni obravnavi obalnih mest v prelomnih šestdesetih letih prejšnjega stoletja in njegovo vizionarstvo v pogledu varovanja kulturne dediščine tega prostora. Njegov prispevek k ohranjanju obalnega spomeniškega patrimonija je ob njegovem celotnem opusu in aktivnem sodelovanju s spomeniškovarstveno službo v Piranu tolikšen, da bi si po njenem mnenju zaslužil naslov zaslužnega konservatorja v mestih Koper, Izola in Piran, kot avtor izjemnih ustvarjalnih dosežkov na mnogih področjih pa bo ostal zgled tudi mnogim mlajšim generacijam, ki se jim je posvečal v okviru svojega pedagoškega dela tudi na Primorski univerzi v Kopru.

Salvator Žitko